

2019-12-16

Gem 2019/0198

Till Socialdepartementet

Stärkt skydd för den enskilde vid estetiska behandlingar – Ny lag om kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar (Ds 2019:20)

Sveriges läkarförbund har fått rubricerade departementspromemoria på remiss från Socialdepartementet och vill lämna följande synpunkter.

Estetiska behandlingar av olika slag har på senare tid blivit allt vanligare. Många av behandlingarna är inte ofarliga, utan kan orsaka allvarliga skador. Skyddet för de som genomgår estetiska behandlingar är idag svagt och rättsläget i vissa delar oklart. Frågan om tydligare reglering som bättre skyddar de som avser genomgå eller genomgår estetiska behandlingar har utretts vid flera tillfällen under senare år, men det har inte resulterat i lagstiftning. Läkarförbundet välkomnar därför att regeringen nu återkommer med förslag till reglering på området. Förbundet anser även att förslagen i promemorian till största delen är väl avvägda och bör kunna bidra till såväl ökad tydlighet om vad som gäller som bättre skydd för de som avser genomgå eller genomgår estetiska behandlingar.

Läkarförbundet har följande specifika synpunkter.

Förbundet tillstyrker att bestämmelserna om estetiska behandlingar tas in i en ny separat lag. Det tydliggör att dessa behandlingar inte är att betrakta som hälso- och sjukvård. Läkarförbundet bedömer även att den avgränsning som föreslås av vilka behandlingar som ska omfattas av den nya lagen framstår som rimlig. Dock kan konstateras att vissa behandlingar som kan innebära risker, t.ex. estetiska ingrepp i tungan, laserbehandling av hudförändringar och piercing, faller utanför lagens tillämpningsområde. Läkarförbundet anser att det kan finnas anledning att framöver överväga reglering även av sådana riskfyllda behandlingar.

Utredningen föreslår att patientsäkerhetslagen, patientdatalagen och patientskadelagen görs tillämpliga på de estetiska behandlingar som omfattas av den nya lagen. Läkarförbundet anser att det är ett bra förslag. Genom att dessa för hälso- och sjukvården centrala lagar görs tillämpliga kommer utförarna av estetiska behandlingar att omfattas av viktiga bestämmelser om t.ex. journalföring, patientsäkerhetsarbete, klagomålshantering, IVOs tillsyn och krav på patientförsäkring. Detta är välkommet och bör påtagligt bidra till förbättrat

skydd och ökad trygghet för de som genomgår estetiska behandlingar. Inte minst är det positivt att utövarna ska vara skyldiga att teckna en patientförsäkring. Att IVO blir tillsynsmyndighet är också rimligt, liksom att tillsynen ska bekostas av tillsynsavgifter från utövarna.

Det är mycket bra att det föreslås införas kompetenskrav på de personer som utför estetiska behandlingar. Situationen i nuläget, där sådana krav till stor del saknas, är långt ifrån tillfredsställande. Estetiska injektionsbehandlingar ska enligt förslaget endast få utföras av de som har legitimation som läkare, tandläkare eller sjuksköterska. Läkarförbundet anser att detta är ett rimligt minimikrav. Vad gäller estetiska kirurgiska ingrepp föreslås att sådana endast ska få utföras av legitimerad läkare som har bevis om specialistkompetens inom adekvat specialitet. Läkarförbundet instämmer i att endast läkare med specialistbevis ska få utföra estetiska kirurgiska ingrepp. Detta eftersom det handlar om ej medicinskt motiverade ingrepp som kan innebära risk för allvarlig skada. Vad som avses med formuleringen "specialistkompetens inom adekvat specialitet" behöver emellertid förtydligas ytterligare i förarbeten och föreskrifter. Det är – inte minst med tanke på att underlåtenhet att rätta sig efter kompetenskravet straffbeläggs – mycket viktigt att det inte råder någon osäkerhet om vilken specialistkompetens som krävs för olika ingrepp.

I promemorian föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om att även annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal än den som anges i lagen får utföra estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Läkarförbundet ställer sig frågande till och motsätter sig detta förslag, som om det genomförs skulle kunna innebära att skyddet för de personer som genomgår estetiska behandlingar urholkas.

Enligt lagförslaget ska det där det bedrivs verksamhet enligt den nya lagen finnas en verksamhetschef som svarar för verksamheten. Det anges även att verksamhetschefen ska ha sådan kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning för att skydda människors hälsa mot skada och olägenhet. Läkarförbundet bedömer att detta innebär att verksamhetschefen normalt bör vara läkare, vilket är rimligt.

Läkarförbundet tillstyrker förslaget att estetiska behandlingar inte ska få utföras på personer under 18 år och att utföraren ska förvissa sig om att den enskilde har fyllt 18 år. Det handlar alltså här om behandlingar som görs utan medicinsk indikation och som inte är riskfria. Det finns mot denna bakgrund goda skäl för att behandlingarna inte utförs på underåriga.

Förslaget om att uttryckligen ålägga utövarna en informationsskyldighet gällande de åtgärder som planeras är bra. Den som överväger att genomgå en behandling behöver vara välinformerad så att han eller hon kan ta ställning till bl.a. de risker som är förknippade med behandlingen. Det är med hänsyn till detta rimligt att informationen, som föreslås, ska lämnas såväl muntligt som skriftligt.

Även kravet på betänketid mellan informationstillfället och behandlingen framstår som rimligt. Krav på betänketid kan visserligen, särskilt i glesbygd, komma att innebära ytterligare resande för den som vill genomgå en behandling. Med hänsyn till att det handlar om ej medicinskt motiverade behandlingar som dessutom kan vara riskfyllda bedömer dock Läkarförbundet ändå att betänketid är motiverad. Möjligen kan övervägas en kompletterande

bestämmelse om att betänketid kan underlåtas ifall den enskilde tidigare genomgått en likvärdig behandling och då haft betänketid.

Läkarförbundet har inget att erinra mot att estetiska behandlingar ska föregås av samtycke från den enskilde. Ett uttryckligt krav på samtycke bedöms kunna bidra till att säkerställa att yrkesutövaren inte utför mer omfattande eller fler åtgärder än de som avtalats.

Läkarförbundet tillstyrker att överträdelse av bestämmelserna om kompetenskrav och åldersgräns straffbeläggs. Med hänsyn till att det handlar om behandlingar som kan innebära risk för allvarlig skada anser dock förbundet att det finns anledning att överväga att skärpa straffskalan, så att överträdelse kan medföra längre fängelsestraff än föreslagna sex månader.

Avslutningsvis instämmer Läkarförbundet i bedömningen att den nya regleringen behöver följas upp. Detta inte minst för att undersöka hur regleringen uppfattas, ifall den fått avsedd effekt och huruvida den inneburit stärkt patientsäkerhet. Uppföljningen bör även inkludera hur IVOs tillsyn inom området bedrivs, vilka erfarenheter som kan dras av tillsynen och huruvida det finns anledning att vidga den nya lagens tillämpningsområde till att omfatta ytterligare behandlingar.

Vänliga hälsningar

Torsten Mossberg

Ordförande i Sveriges läkarförbunds Etik-
och ansvarsråd

Tomas Hedmark

Förbundsjurist
Arbetsliv & Juridik
tomas.hedmark@slf.se
08-790 33 31

AJ 16/19